

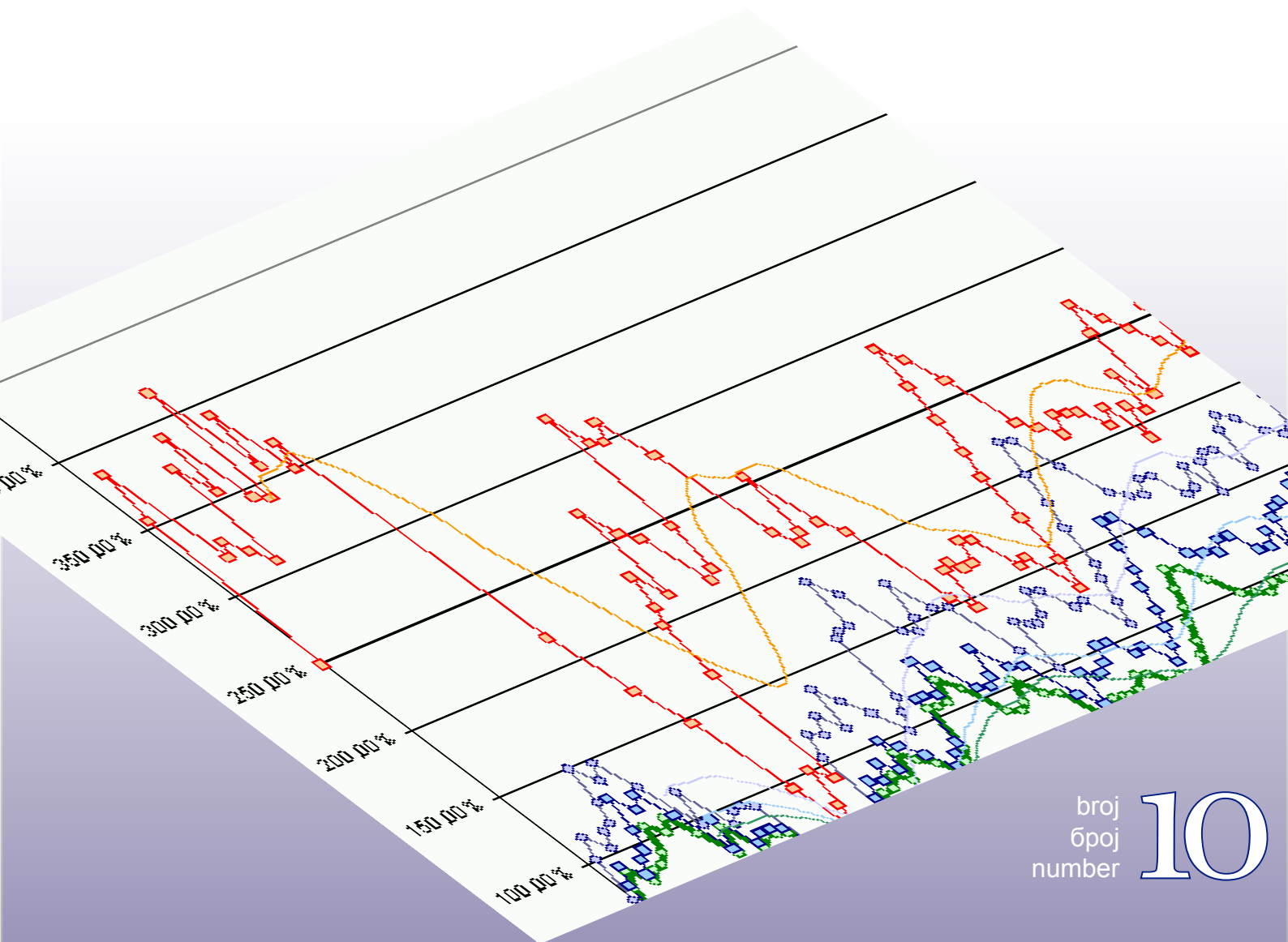
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора Управе за индиректно
опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number

10

• **Maj 2006** • Svibanj 2006 • Maj 2006 • May 2006 •

Uz ovaj broj...

Mjesec maj je obilježila rasprava o prvim efektima PDV-a u BiH. Na naše zadovoljstvo veliki broj domaćih i inostranih institucija je pažljivo analiziralo izvještaje o efektima primjene PDV-a u prvom kvartalu 2006.g. koje smo objavili u prošlom broju biltena. Da bi ovi ohrabrujući rezultati fiskalne reforme u BiH bili održivi potrebno je izgraditi analitičke kapacitete i osposobiti upravljačku strukturu fiskalnih vlasti u BiH. Međunarodna zajednica je prepoznala da je sada pravo vrijeme da svojim fondovima i na bilateralnoj osnovi podrži dosadašnje rezultate i potpomogne izgradnju održivog fiskalnog sistema i politike u BiH što treba garantirati fiskalnu i makroekonomsku stabilnost zemlje.

U sklopu stalne rubrike našeg biltena prezentiraćemo vam analizu naplate indirektnih poreza u mjesecu aprilu sa poređenjem sa istim periodom 2005.g. Prihodi od nafte i naftnih derivata najvažniji su izvor prihoda od indirektnih poreza. Kretanje naplate ovih prihoda je vrlo nestabilno jer zavisi o nekoliko parametara, u prvom redu promjene cijena nafte na svjetskom tržištu. Odjeljenje je izradilo analizu uticaja kretanja cijena nafte i naftnih derivata na naplatu prihoda na uvoz.

Kao i do sada Bilten Odjeljenja je otvoren za sve institucije i međunarodne projekte koji rade na reformi javnih finansija i ekonomskog sistema u BiH. Raduje nas da u ovom broju možemo izložiti komentar projekta USAID-GAP u vezi novih propisa kojima se regulira raspodjela javnih prihoda u entitetima.

U skladu sa preporukom fiskalnih vlasti BiH i institucija Međunarodne zajednice veliki broj kantona i općina blagovremeno dostavlja mjesečne podatke o prihodima i rashodima. Nastavljamo sa objavom konsolidiranih mjesečnih izvještaja za fiskalne operacije budžeta entiteta i jedinstvenog računa za mjesec april, a u ovom broju prvi put od uspostave sistema dajemo konsolidirane mjesečne izvještaje za opću vladu koji uključuju fiskalne operacije centralnih vlada (budžeta BiH, entiteta, Brčko Distrikta) i budžeta kantona za prva tri mjeseca 2006.g. U skladu sa kompletnošću podataka na nivou kantona objavljujemo i konsolidirane mjesečne izvještaje za nekoliko kantona Federacije BiH za prva tri mjeseca 2006.g.. Kompletnost podataka na nivou kantona podrazumijeva da su mjesečne podatke o prihodima i rashodima dostavili i kanton i sve općine koje pripadaju kantonu.

mr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja – supervizor

Sadržaj:

Aktuelno: Projekti podrške Odjeljenju	2
Naplata indirektnih poreza - april 2006.godine	3
Rast cijena nafte na svjetskom tržištu: uticaj na uvoz i javne prihode u BiH	7
Raspodjela javnih prihoda u entitetima	11
Konsolidovani izvještaji: opća vlada	18
Konsolidovani izvještaji: opća vlada + kantoni	19
Konsolidovani izvještaji: kantoni	21
Iz aktivnosti Odjeljenja	23

preveo: Edin Smailhodžić

Aktuelno: Projekti podrške Odjeljenju za makroekonomsku analizu – “Pomoć u pravo vrijeme”

Na ceremoniji upriličenoj 30. maja 2006.godine u Sarajevu predstavljena su dva važna projekta Međunarodne zajednice čiji je zajednički cilj jačanje fiskalne politike i analitičkih kapaciteta u Bosni i Hercegovini. U uvodnom obraćanju g. **Joly Dixon**, predsjedavajući UO UIO, naglasio je da pomoć Evropske unije dolazi u pravo vrijeme. Napredak u reformi u sferi indirektnih poreza u svjetlu uspostave UIO i Upravnog odbora i uvođenja PDV-a je ogroman, no on mora postati održiv i institucije BiH moraju jačati.

Ambasador **Michael B Humphreys**, šef Delegacije Evropske komisije u BiH, članovima Upravnog odbora UIO je ukratko predstavio osnovne ciljeve projekta i istaknuo da evropsko partnerstvo zahtijeva uspostavu Fiskalnog vijeća i usvajanje procedura za njegovo efikasno funkcioniranje. To podrazumijeva i jačanje koordinacije ekonomskih politika na nivou zemlje. Jačanje upravljačkih i analitičkih kapaciteta u sferi makroekonomije i fiskalne politike nije samo nužno u svjetlu procesa stabilizacije i pridruživanja nego predstavlja značajan signal inostranim investitorima da u zemlji postoji razvijena, koherentna i stabilna ekonomska politika. Prilikom uručjenja ugovora o finansiranju odjeljenjâ Upravnog odbora UIO Nj.E. **Werner Almhofer**, ambasador Vlade Republike Austrije u BiH, je naglasio da Evropska unija pomaže uspostavi i jačanju fiskalnih kapaciteta u BiH putem fondova EU i kroz bilateralne sporazume između članica EU i BiH. Primjer podrške putem bilateralnih sporazuma jeste donacija Vlade Austrije Upravnom odboru UIO.

Mr. sc. **Ljerk Marić**, ministrica finansija BiH, u ime vlasti BiH se zahvalila na značajnoj finansijskoj i ekspertskoj podršci EU. Ministrica je istaknula da fiskalne vlasti u BiH žele unaprijediti fiskalnu politiku kako bi ona bila u funkciji održanja makrofiskalne stabilnosti i rasta i razvoja zemlje. U tom pravcu fiskalne vlasti će nastojati smanjiti javnu potrošnju, a ubrzati oslobađanje rastućih prihoda od poreza za njihovo korištenje u svrhu razvoja i zadovoljenja potreba građana i poreznih obveznika u BiH.

s lijeva: ambasador Humphreys, J. Dixon, ambasador Almhofer

Projektom, vrijednim 2 mil EUR, u naredne dvije godine predviđena je ekspertaska pomoć konsultanata sa područja Evropske unije Odjeljenju za makroekonomsku analizu kroz razvoj fiskalnih kapaciteta Odjeljenja i pomoć na uspostavi sistema mjesečnog izvještavanja svih nivoa uprave u BiH (države, entiteta, Brčko Distrikta, kantona, općina i vanbudžetskih fondova). Ugovorom između Vlade Republike Austrije i Upravnog odbora UIO predviđeno

finansiranje aktivnosti Odjela za makroekonomsku analizu i uspostave Sekretarijata Upravnog odbora u iznosu od 225,000 EUR. U naredne dvije godine u okviru projekta finansiraće se zapošljavanje ključnog osoblja ovih odjela, nabavka kapitalne opreme, kao i transfer znanja i programi obuke za potrebe Odjela za makroekonomsku analizu. Obuku će voditi eksperti za fiskalne finansije iz Ministarstva finansija Austrije.

Naplata indirektnih poreza – april 2006. godine

(pripremila: mr. sc. Dinka Antić)

Uvod: Primijenjena metodologija

Analiza naplate indirektnih poreza zasniva se na podacima o:

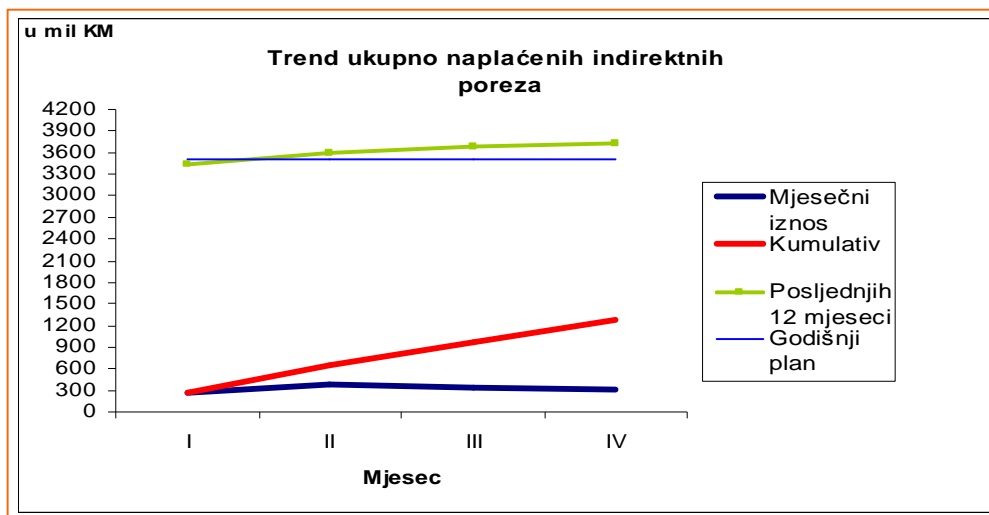
- neto gotovinskom toku na jedinstveni račun UIO¹
- ukupnoj naplati indirektnih poreza bez obzira na nivo vlade koji je izvršio naplatu (UIO ili entitetske vlade)²

Mjesec april je drugi mjesec u ovoj godini u kojem imamo zaokružen ciklus PDV-a, i naplatu svih vrsta prihoda od PDV-a (na uvoz, po PDV-e prijavama, ostalo) i isplaćene povrate izvoznicima koji je prijavljen u februarskoj prijavi.

A. Analiza ukupne naplate:

U aprilu 2006. godine na jedinstveni račun je naplaćeno ukupno 313 mil KM indirektnih poreza u neto iznosu ili za 19% više nego u istom mjesecu 2005.g.

Za četiri mjeseca 2006.godine naplaćeno je ukupno 1,279 mlrd KM indirektnih poreza u BiH ili za 35% više nego u istom periodu 2005.g. Pri tome je UIO naplatila 1,121 mlrd KM ili 88%, a entitetske uprave blizu 158 mil KM ili 12%. Ovo predstavlja 32 % godišnjeg plana naplate UIO, odnosno 35 % godišnjeg plana naplate indirektnih poreza za cijelu BiH³ za 2006. Kretanje ukupne naplate indirektnih poreza dano je na grafikonu 1:

Grafikon 1.

¹ Bruto naplatu PDV-a čini naplata PDV-a na uvoz, naplata po PDV-e prijavama i drugi slučajevi jednokratne ili prinudne naplate PDV-a. Neto naplata PDV-a se dobije nakon umanjenja bruto naplate za iznos isplaćenog povrata. Prihodi od ostalih indirektnih poreza su umanjani za iznose ostalih povrata sa jedinstvenog računa.

² Više o problemu izvještavanja o naplaćenim indirektnim porezima u prvoj godini PDV-a u Biltenu br. 7

³ Plan naplate indirektnih poreza u 2006.g. iznosi 3,653 mlrd KM, od čega 3,503 mlrd KM na jedinstveni račun UIO. Plan naplate je usvojilo Fiskalno vijeće BiH u oktobru 2005.g. Više o tome u Biltenu br. 3.

B. Analiza po vrstama prihoda:

U aprilu je nastavljen trend pada prihoda od carina i carinskih dadžbina. U odnosu na isti period januar-april 2005.g. naplaćeno je manje prihoda od carina za 10,64%, što je uglavnom rezultat primjene Ugovora o slobodnoj trgovini koji je u određenoj mjeri bio suspendovan u većem dijelu prošle godine⁴. Nastavlja se trend rasta prihoda od akciza, te rast na nivou posmatranog perioda iznosi 10% u odnosu na isti period 2005. godine. Posmatrano u odnosu na mart u aprilu je zabilježen nagli rast akciza na naftu i derivate i na uvozno pivo, što je rezultat velikog porasta količinskog uvoza u odnosu na mart, i to za 29% više nafte i derivata i za 39% više pića. Treba napomenuti da je tempo rasta vrijednosti uvoza ovih roba nešto sporiji u odnosu na rast uvezenih količina. Isto tako, evidentan je pad akciza na domaći duhan i prerađevine u aprilu mjesecu. Međutim iz podataka za prva četiri mjeseca uočava se dvomjesečni ciklus pada i rasta akciza te se može pretpostaviti da je naplata domaćih akciza na cigarete povezana sa ciklusom proizvodnje i prodaje.

Usporedba naplate PDV-a i poreza na promet moguća je jedino na ukupnom nivou bez obzira na nivo vlade koja je naplatila porez. Da bi se uporedila naplata PDV-a u 2006. sa naplatom poreza na promet u 2005. nužno je na naplatu PDV-a dodati naplatu zaostalog poreza na promet na entitetskim računima u 2006.g.⁵ Može se zaključiti da je u aprilu 2006.g. došlo do blagog pada prihoda od PDV-a za 9,2 mil KM ili 4,5%. Razlozi za blagi pad u naplati PDV-a mogu se naći u:

- (i) povećanju isplaćenog povrata izvoznicima,
- (ii) neplaćanju prijavljenih obaveza po osnovu PDV-a⁶.

U toku mjeseca maja UIO će poduzeti prve akcije prinudne naplate dugova po osnovu neplaćenog PDV-a.

Posmatrano na nivou perioda od četiri mjeseca struktura naplate PDV-a/poreza na promet izgleda ovako:

u mil KM			
vrsta prihoda	nadležnost	iznos	% udjela
PDV	UIO	668.183	79.79%
PP akciznih proizvoda	UIO	11.450	1.37%
	UIO ukupno:	679.633	81.16%
PP ostali proizvodi i usluge	PU entiteta i BD	157.803	18.84%
	UKUPNO	837.436	100.00%

Ukoliko bi željeli napraviti usporedbu sa naplatom poreza na promet u BiH u 2005.godini (kojeg su naplatile UIO, entitetske porezne uprave i Brčko Distrikt) potrebno je na iznos PDV-a i poreza na promet akciznih proizvoda naplaćenog od strane UIO dodati i entitetsku naplatu poreza na promet u 2006.godini. Ukupno je naplaćeno poreza na promet i PDV-a do kraja aprila 2006.g. 837,4 mil KM. To predstavlja čak 63% više nego što je naplaćeno poreza na promet u BiH u 2005. godini.

⁴ Kad je u pitanju uvoz određenih proizvoda iz Hrvatske i Srbije i Crne Gore.

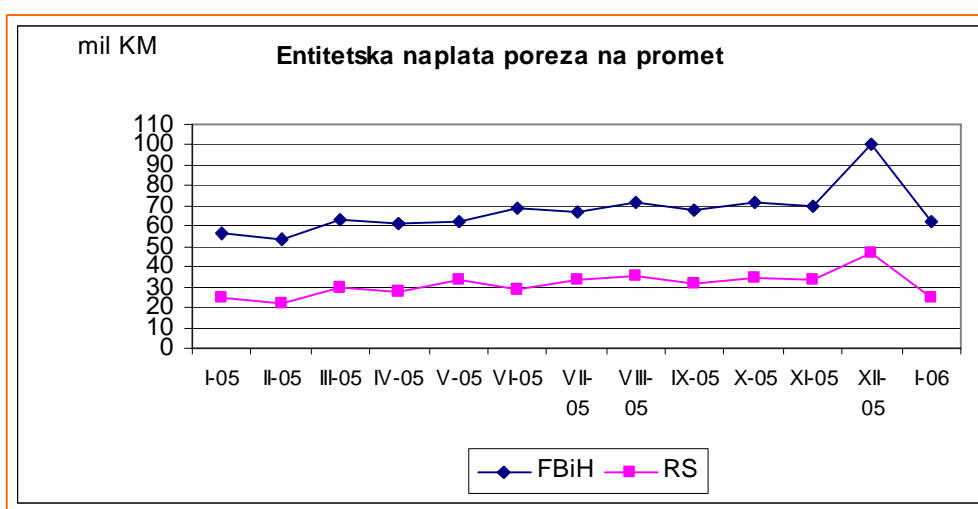
⁵ Više o metodologiji za komparativno izvještavanje o naplati indirektnih poreza u 2006.g. u Biltenu br. 7

⁶ Na dan 25.4.2006. ukupni dugovi obveznika po osnovu PDV-a su iznosili blizu 25 mil KM. Za usporedbu krajem marta dugovi su znosili 11,4 mil KM. Registrirano je 3,741 dužnika, od kojih 153 obveznika duguje 66% ukupno duga.

C. Naplata zaostalog poreza na promet u 2006. godini

Vrlo visoka naplata zaostalog poreza na promet zavrjeđuje posebnu pažnju. Prema dostupnim podacima za četiri mjeseca 2006.g. porezne uprave Federacije BiH i RS, te uprava prihoda Brčko Distrikta su naplatile oko 158 mil KM zaostalog poreza na promet iz 2005.godine. Zanimljivo je da je naplata zaostalog poreza na promet u januaru 2006. godine veća u oba entiteta nego u januaru 2005.godine, te čak veća i od naplate i nekim drugim mjesecima u 2005.godini, iako je poznato da su mjesec januar i februar redovno „najsiromašniji“ mjeseci kad su u pitanju indirektni porezi. Ovo je još više iznenađujuće zato što bi naplata u januaru 2006.godine trebala da obuhvati samo uplatu poreza na promet iz posljednje sedmice decembra 2005.

Ovo kretanje je vidljivo na grafikonu 2:

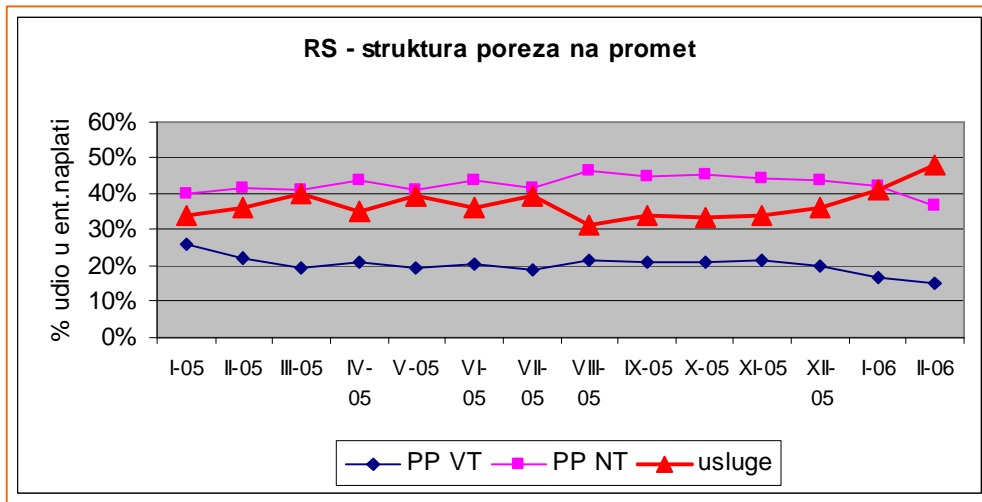
Grafikon 2.

Prema važećim propisima u 2005.godini porez na promet se uplaćivao svakih 7 dana. Moglo se očekivati da će se u 2006.godini naplatiti zaostali porez na promet po prijavama iz posljednje nedjelje decembra kao i odloženo plaćanje poreza na promet na usluge na koje su imale pravo komunalna javna preduzeća (do 90 dana) i preduzeća koja kontinuirano isporučuju usluge. Međutim, ovi razlozi ne mogu u potpunosti objasniti visoku naplatu poreza na promet u januaru 2006.godine koja premašuje naplaćeni porez na promet u januaru 2005.godine po istom osnovu u oba entiteta.

Zanimljivo je pogledati strukturu naplaćenog poreza na promet. U 2005.godini u nadležnosti entiteta je bila naplata:

- poreza na promet proizvoda - viša tarifa (PP VT) od 20% (osim poreza na promet na akcizne proizvode koji je bio u nadležnosti UIO),
- poreza na promet na ostale proizvode - niža tarifa (PP NT) od 10% i
- poreza na promet na usluge od 10%.

Iz dostupnih podataka o strukturi poreza na promet naplaćenog u RS može se zaključiti da je struktura naplaćenog poreza na promet u 2006.g. znatno pomjerena u korist poreza na promet na usluge.

Grafikon 3.

Ovo nam šalje poruku da je dio usluga koje su trebale biti isporučene u 2006.godini fakturisan u 2005. godini sa 10% poreza na promet kako bi se izbjegla viša stopa PDV-a od 17%. Isto tako, u strukturi poreza na promet u januaru primjećuje se relativno visok udio poreza na promet na proizvode niže tarife i pad udjela ostalih proizvoda više tarife. I ovdje se može zaključiti da je i dio enormnog uvoza proizvoda niže tarife prodao / fakturirao do kraja decembra 2005. godine da bi se izbjegla viša stopa PDV-a.

Prema odredbama Zakona o PDV-u svi obveznici su trebali izdati fakture na sve isporuke dobara i usluga izvršene do 31.12.2005. i obračunati porez na promet. Krajnji rok za uplatu poreza na promet iz fakturisane realizacije na dan 31.12.2005.godine je 30.6.2006.godine. Stoga, u mjesecu junu možemo očekivati još priliva poreza na promet iz redovnih aktivnosti iz 2005.godine, a poslije toga samo priliv kroz prinudnu naplatu dugova po osnovu poreza na promet.

D. Zaključak:

I pored izuzetno dobrih rezultata u naplati indirektnih poreza, a pogotovo PDV-a, blagi pad u naplati PDV-a u aprilu je potvrda iskustva drugih zemalja da u prvoj godini prihodi od PDV-a osciliraju i da su dosta nestabilni. To treba da bude razlog za dodatani oprez na strani korisnika raspodjele u vezi trošenja viška prihoda koji je rezultat uvođenja PDV-a.

Rast cijena nafte na svjetskom tržištu: uticaj na uvoz i javne prihode u BiH

(pripremio: Ognjen Đukić, makroekonomista u Odjeljenju)

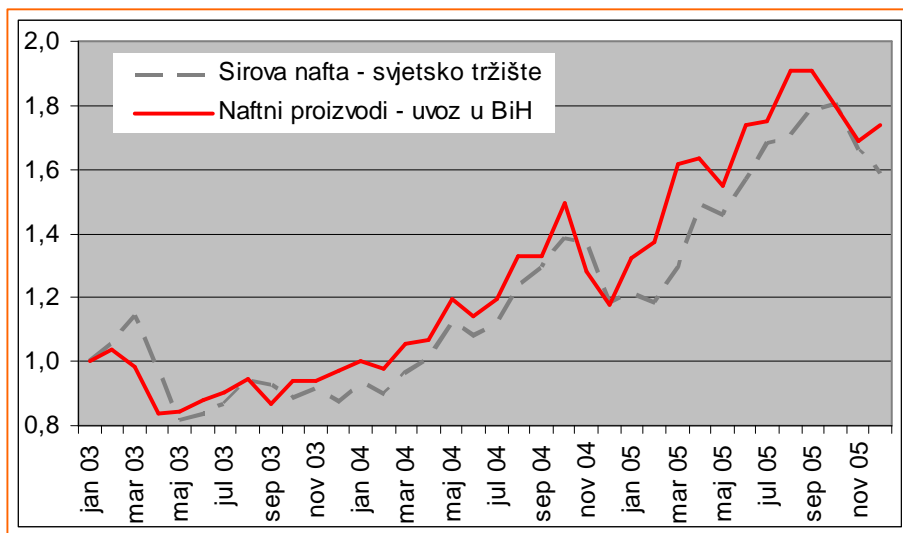
Nafta na svjetskom tržištu

Cijene nafte na svjetskom tržištu su u protekle dvije i po godine zabilježile gotovo konstantan rast. Cijena nafte je usko vezana za odnos između ponude i potražnje kao i za očekivanja o budućim odnosima između ova dva elementa. Istorijski posmatrano, najdramatičniji skokovi cijene nafte su vezani za poremećaje na strani ponude. Primjeri takvih poremećaja su ratni sukobi na Bliskom Istoku, kao što su ratovi između Izraela, Sirije i Egipta (1973-1974) i Irana i Iraka (1980-1988). Uticaj ovih događaja na cijenu nafte se može ilustrovati činjenicom da se u 1974. godini cijena sirove nafte gotovo učtverostručila u odnosu na 1972. godinu, a u periodu 1978-81 još dodatno uduplala, što je predstavljalo jedan od glavnih inicijatora recesije svjetske privrede 70-tih.

Posljednji svjetski porast cijena nafte, za koji možemo reći da još uvijek traje, se objašnjava sa više različitih faktora kao što napad SAD-a na Irak (2003), smanjenje proizvodnih kvota zemalja OPEC-a (2003 i 2004), uraganske oluje koje su ometale proizvodnju nafte (2004), zaoštavanje tenzija na Bliskom Istoku kao i ubrzano rastuća potražnja za naftom azijskih zemalja. Ipak, današnja svjetska ekonomija se smatra dosta otpornijom na ovakve energetske cjenovne šokove što dokazuju relativno manji ekonomski i cjenovni potresi u odnosu na 70-te godine. Ova „otpornost“ se obično objašnjava razvojem novih fleksibilnijih tehnologija koje su u manjoj mjeri zavisne o jednom izvoru energije kao i stečenim iskustvima o tome kako reagovati na ovakve vrste šokova.

Uvoz nafte u BiH

Gotovo da i ne treba spominjati da Bosna i Hercegovina nije u mogućnosti da utiče na visinu cijene naftnih proizvoda na svjetskom tržištu. To se jasno može vidjeti na Grafikonu 4 koji upoređuje kretanje cijene nafte na svjetskom tržištu sa uvoznom cijenom u BiH. Iz navedenog grafikona se vidi kako uvozna cijena nafte u BiH blisko prati šemu kretanja cijene na svjetskom tržištu.

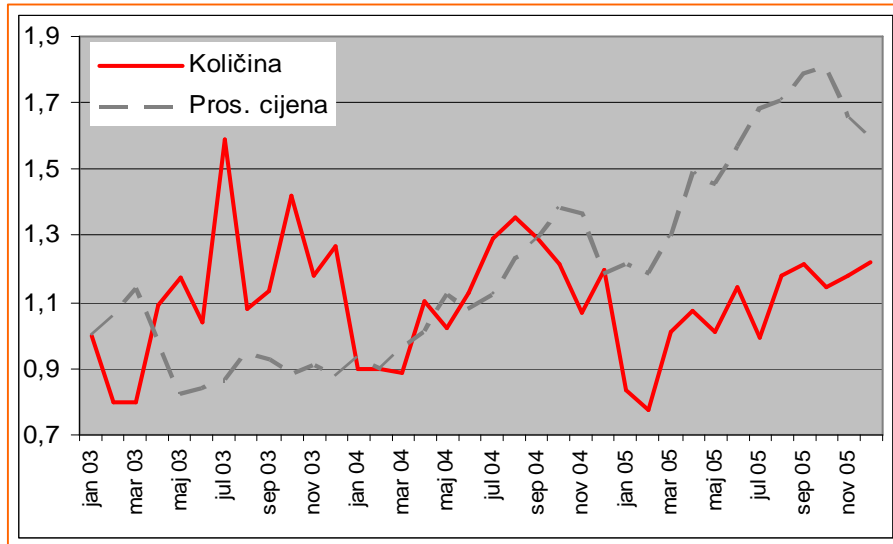

Grafikon 4. Indexi cijena⁷ nafte, 2003=1

Izvor: Organizacija zemalja izvoznika nafte (OPEC) i Uprava za indirektno oporezivanje BiH

⁷ Podaci za sirovu naftu sa svjetskog tržišta su predstavljani sa OPEC Refence Basket Price koju čini cjenovni prosjek grupe različitih vrsta nafte, dok je cijena nafte pri uvozu u BiH cijena koja ne uključuje dadžbine.

Rast cijene nafte je svakako imao uticaja na kretanje količine uvoza naftnih proizvoda u BiH. Grafikon 5 prikazuje odnos kretanja cijene i količine uvoza nafte i sugerirše postojanje tzv. negativne cjenovne elastičnosti u smislu da visoke cijene destimulirše potrošnju nafte a samim tim i uvoz u BiH. Pri donošenju bilo kakvih zaključaka o veličini uticaja cijene nafte na njen uvoz treba biti veoma oprezan jer postoje i drugi faktori koji utiču na količinu uvoza nafte u BiH, kao što su sezonske fluktacije uvoza i rast BDP-a.

Grafikon 5. Uvoz nafte⁸ u BiH, indexi, 2003=1
Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

U sklopu ove analize urađene su korekcije podataka da bi se otklonili uticaji sezone i rasta BDP-a pa je tako mjesečna vremenska serija uvoza desezonirana primjenom metode X12 pomjerajućih prosjeka a onda korigovana za rast BDP-a. Korištene su sljedeće pretpostavke: 1) da sezonski uticaji, rast BDP-a i uvozna cijena tri osnovna faktora koja utiču na količinu uvoza nafte, 2) da postoji jedinična elastičnost između kretanja BDP-a i količinskog uvoza nafte.

Nakon navedenih korekcija dobijen je koeficijent elastičnosti od -0,29953 koji nam govori da povećanje cijene nafte od 1% uzrokuje smanjenje uvoza od 0,29953%. Ovaj pokazatelj govori o relativno neelastičnom ali ipak značajnom uticaju cijene nafte na količinu njenog uvoza. Prema tome, možemo zaključiti da je porast cijena na svjetskom tržištu imao za rezultat smanjenje potrošnje naftnih proizvoda u BiH. Veličina ovog efekta za 2005. godinu je procijenjena u rasponu od 70 do 95 hiljada tona uvoza manje u odnosu na uvoz koji bi se ostvario da su se zadržale cijene iz 2003. godine a svi ostali uslovi ostali nepromijenjeni. Ovakav efekat nije specifičan samo za BiH već je to i karakteristika svjetske ekonomije. Značajniji porasti cijena izazivaju smanjenje potrošnje u kratkoročnom smislu, kroz trenutne uštede, ali i u dugoročnom, kroz razvoj novih proizvoda sa manjom potrošnjom kao što su ekonomičniji automobili, unapređenja u toplotnoj izolaciji stambenih prostora, ali i razvoj novih, energetski fleksibilnijih tehnologija, obimnije korištenje alternativnih izvora energije, itd.

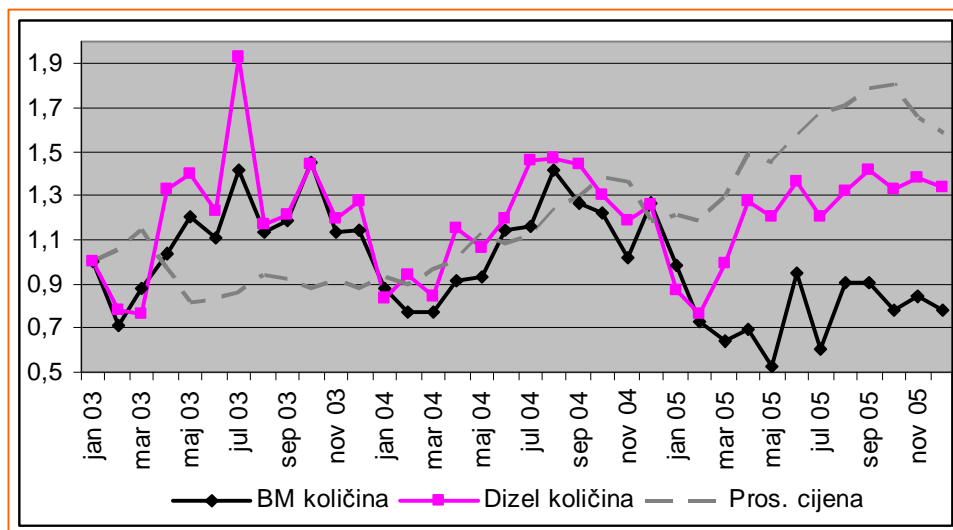
Interesanti rezultati u ovoj analizi su dobijeni nakon sprovođenja istih kalkulacija pojedinačno po grupama akciznih proizvoda: bezolovni motorni benzin (BMB), benzin

⁸ Tarifni broj 2710

motorni (BM), dizel i lož ulje. Naime, analiza je pokazala da ovi pojedinačni proizvodi imaju značajno različite koeficijente cjenovne elastičnosti:

- BMB: -0,29159
- BM: -0,96557
- Dizel: -0,15413
- Lož ulje: -0,28685.

Ovdje se može primijetiti da BM ispoljava najveću cjenovnu elastičnost (gotovo jediničnu), tj. da su količine uvoza ove grupe proizvoda najpodložnije uticaju cijene, dok dizel pokazuje najnižu cjenovnu elastičnost. Jedno od mogućih objašnjenja ovog fenomena bi bilo da sa poskupljenjem nafte potrošači pribjegavaju ekonomičnijim vrstama pogonskog goriva kao što je dizel u odnosu na BM. Na taj način dolazi do postepene supstitucije između ova dva proizvoda pa se sa porastom cijene znatno sporije smanjuje potrošnja dizela. Na Grafikonu 3 je prikazano uporedno kretanje uvoza ova dva proizvoda.

Grafikon 6. Uvoz nafte u BiH, indexi, 2003=1

Primjetno je da u 2005. godini dolazi do razlaza između uvozne šeme BM-a i dizela. Teško je zaključiti da li je ovaj trend isključivo posljedica različitih reakcija na brz rast cijena ova dva proizvoda ili su i neki drugi uzroci koji nisu uzeti u obzir imali uticaj u 2005. godini.

Efekat na javne prihode

Postavlja se pitanje kakav efekat je na javne prihode u BiH imao rast cijena nafte na svjetskom tržištu. Ova analiza je razmatrala uticaj cijena nafte na sljedeće vrste prihoda: carine, akcize, putarine i porez na promet. Analiza se ograničava na efekte u 2005. godini, tj. u godini u kojoj je porast cijena nafte bio najizraženiji. Ona pokušava da da odgovor na sljedeće pitanje: Za koliko su javni prihodi od uvoza nafte u BiH manji ili veći u 2005. godini u odnosu na prihode koji bi bili ostvareni da su se cijene nafte zadržale na nivou iz 2003. godine? **Rezultate ove analize je neophodno uzimati sa oprezom i shvatiti samo kao okvirne procjene** s obzirom na ograničenost korištenih podataka, a samim tim i ograničenim brojem faktora uzetih u obzir, kao i korištenje određenih pretpostavki o čemu je više bilo riječi u prethodnom dijelu teksta.

Kao prvi korak pri analizi uticaja cijena na prihode od uvoza nafte mogu se razdvojiti akcize i putarinu sa jedne strane, kao dadžbine koje se vežu za količinsku jedinicu uvoza, a carine i porez na promet sa druge strane, kao dadžbine koje se naplaćuje o odnosu na vrijednost

uvoza. Nije teško zaključiti da porast cijena kroz smanjenje uvoznih količina ima negativan uticaj na prihode po osnovu akciza i putarina dok je kod carina i poreza na promet ovaj efekat pozitivan zbog samog povećanja cijena pa time i vrijednosti uvoza⁹.

Analiza je rađena pojedinačno po grupama proizvoda, BMB, BM, dizel i lož ulje, a rezultati su sumirani u Tabeli 1.

	u milionima KM				
	Carine	Putarina	Akcize	Porez na promet	Ukupno
BMB	0,76	-3,14	-7,33	5,13	-4,57
BM	0,01	-2,85	-7,61	-1,93	-12,39
dizel	2,43	-5,27	-10,58	24,68	11,26
lož ulje	0,38	0,00	-3,66	4,23	0,95
Ukupno	3,58	-11,26	-29,17	32,11	-4,74

Tabela 1. Efekti porasta cijena (2003-2005) na prihode od uvoza nafte u 2005.g.

Iz tabele se može vidjeti da je, prema očekivanju, porast cijena pozitivno djelovao na prihode od carina i poreza na promet, dok je, sa druge strane, imao negativan efekat na prihode od putarina i akciza. Takođe se može vidjeti da se naveden pozitivni i negativni efekti gotovo poništavaju, tj. da se ukupan negativan efekat po prihode procjenjuju na nešto manje od 5 mil. KM.

Takođe se može primjetiti da su prihodi od dizela imali najveći pozitivan efekat, koji proizilazi upravo iz njegove relativno niske cjenovne elastičnosti. Porast cijena je imao relativno nizak uticaj na smanjenje uvoza dizela a time i nizak uticaj na smanjenje prihoda od akciza dok je isti porast cijena povećao vrijednosti uvezenog dizela a time i prihoda od poreza na promet. Sa druge strane, visoke cijene su imale najveći negativan efekat na prihode od BM-a upravo zbog njegove visoke cjenovne elastičnosti.

Može se reći da su projekcije prihoda od indirektnih poreza za 2006. godinu koje je uradilo Odjeljenje za makroekonomsku analizu u aprilu ove godine u skladu sa rezultatima ove analize. Projekcija je uzela u obzir istorijski trend kretanja prihoda, njihovu sezonsku šemu kao i prihode za prva tri mjeseca tekuće godine. U skladu sa navedenim parametrima i uzimajući u obzir činjenicu da ne postoje signali da će cijena nafte na svjetskom tržištu promijeniti svoj trend u kratkom roku, projektovan je relativno nizak rast prihoda od akciza na naftu od 3,7% u odnosu na 2005. godinu. Sa druge strane, očekuje se da će se pozitivni efekti porasta vrijednosti uvezena nafte prelići u prihode od PDV-a u narednom periodu i time, slično kao i u 2005. godini, anulirati negativne efekte po prihode od akciza.

⁹ Pozitivan efekat na prihode od poreza na promet ne bi bio prisutan jedino u slučaju da je koeficijent cjenovne elastičnosti blizu ili manji od -1, što nije slučaj u BiH.

Raspodjela javnih prihoda u entitetima: "Zakon FBiH o raspodjeli javnih prihoda i amandmani na Zakon RS o budžetskom sistemu"

(pripremili: Tony Levitas, Jasmina Đikić, Brankica Lenić, USAID-GAP)

Uvod:

Tokom aprila 2006. godine, Federacija Bosne i Hercegovine (FBiH) je usvojila Zakon o raspodjeli javnih prihoda, a Republika Srpska (RS) amandmane na Zakon o budžetskom sistemu. Usvajanjem ovih zakona fiskalni sistemi u oba entiteta postaju transparentniji, predvidljiviji i pravičniji, a značajno se mijenja i način na koji se vrši raspodjela javnih prihoda u BiH.

U avgustu 2004. godine, zajednički projekat USAID-a i Sida-e, Projekat upravne odgovornosti (GAP), započeo je saradnju sa ministarstvima finansija FBiH i RS, članovima oba parlamenta i predstavnicima Saveza općina i gradova FBiH i Saveza opština i gradova RS, na izradi novih sistema finansiranja pod-entitetskih nivoa vlasti u oba entiteta. Paralelno, u oba entiteta, formirane su radne grupe koje su radile na reformi finansiranja. U radnim grupama su bile zastupljene sve zainteresovane strane, dok je GAP, kao tehnička podrška, prikupljao podatke i pripremao strateške opcije.

Osnovni cilj radnih grupa je bio da se iskoristi neophodnost pod-entitetske fiskalne reforme uzrokovane uvođenjem PDV-a kako bi se korigovali neki od problema postojećih sistema. Tačnije, namjere radnih grupa su bile uvođenje fiskalnog izjednačavanja za kantone i za općine, usaglašavanje općinskih finansijskih sistema u svim kantonima, i poboljšanje ukupne fiskalne pozicije općina. Radne grupe su, takođe, pošle od pretpostavke da će novi sistemi pod-entitetskog finansiranja biti uvođeni u fazama tokom određenog vremenskog perioda, kako pod-entitetske vlasti ne bi prolazile kroz budžetske šokove nakon izmjene sistema finansiranja između nivoa vlasti.

I. Finansiranje između nivoa vlasti u FBiH prije uvođenja PDV-a

Sve do 2006. godine, pod-entitetsko finansiranje u Federaciji se, u osnovi, svodilo na raspodjelu dvije vrste poreza, porez na plaću i porez na promet. U oba slučaja, Parlament je odredio osnovicu i stopu ovih poreza, ali je ukupni prihod od ovih poreza (100%) dodijeljen kantonima, koji su zatim, u različitim udjelima dodijelili dio ovih prihoda svojim općinama. U prosjeku, oko 70 posto svih prihoda kantona potiče od poreza na promet, 10 posto od poreza na plaće, dok oko 20 posto općinskih prihoda potiče od poreza na promet i oko 10 posto od poreza na plaće.

Ovaj sistem pod-entitetskog finansiranja proizveo je nekoliko ozbiljnih posljedica po fiskalnu koherentnost i održivost Federacije. Prva od posljedica je bila da, zbog toga što su prihodi od poreza na plaće i poreza na promet u potpunosti dodijeljeni kantonima po mjestu nastanka - na osnovu toga gdje je porez prikupljen - nije postojao mehanizam za preraspodjelu resursa od fiskalno jačih kantona prema slabijima.

Nedostatak bilo kakvog mehanizma za fiskalno izjednačavanje rezultirao je veoma značajnim razlikama u приходima i rashodima po stanovniku kantona i općina. Na primjer, kanton Sarajevo je imao preko četiri puta više prihoda po glavi stanovnika od Srednjobosanskog i od kantona 10. Što je još gore, razlike u приходima po stanovniku između općina su prelazile odnos 20 prema 1. Ove razlike značile su da mnoge pod-entitetske uprave svojim građanima nisu mogle pružiti kvalitetne usluge. Takođe, nedostatak fiskalnog

izjednačavanja je predstavljao i direktno kršenje Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, čiji je BiH potpisnik.

Drugi veliki problem izazvan ovakvim sistemom pod-entitetskog finansiranja bio je to što je svaki kanton dijelio različite udjele u prihodima od poreza na plaće i promet sa svojim općinama. Sa izuzetkom kantona Sarajevo – koji nije dijelio prihode od poreza na plaće i promet sa svojim općinama, nego ih je, umjesto toga, finansirao kroz godišnje određivane grantove – svaki kanton je dijelio *različit udjel* od *raznih vrsta* poreza na promet sa svojim općinama. Kao rezultat, ne samo da je Federacija imala deset veoma različitih sistema finansiranja lokalne samouprave, nego su ovi sistemi bili uglavnom izuzetno kompleksni, netransparentni i nepredvidljivi iz godine u godinu.

Treći problem izazvan načinom na koji su pod entitetske vlasti bile finansirane u Federaciji bio je to što su općine bile nedovoljno finansirane. Ovo je najočitije u poređenju općinskih prihoda kao procenta bruto nacionalnog dohotka u Federaciji - 4.1 posto u 2003. godini – sa istom cifrom u drugim zemljama u kojima su općinama dodijeljene slične odgovornosti po pitanju rashoda. U Hrvatskoj, na primjer, ovaj procenat je iznosio 5.6 posto u 2003. godini, a u Srbiji preko 7 posto.

Konačno, uvođenjem Jedinštenog računa i implementacijom reformi značilo je da će najvažniji oslonac sistema pod-entitetskog finansiranja u Federaciji – dijeljeni porez na promet – nestati 1. januara 2006. godine. Od 1. januara 2006. godine svi prihodi od indirektnih poreza prikupljaju se na jedinstveni račun.

Sistemom raspodjele sredstava sa jedinstvenog računa; prvo, BiH uzima svoj dio, a zatim se ostatak sredstava dijeli između RS, BD i Federacije na osnovu krajnje potrošnje. Međutim, ostaje pitanje, na osnovu čega, i pomoću kojih mehanizama bi Federacija "zamijenila" prihode od poreza na promet koje gube i kantoni i općine?

Ovo pitanje je bilo još urgentnije, jer je u isto vrijeme bilo i nemoguće i nepoželjno za Federaciju da raspodijeli sredstva sa Jedinštenog računa pod-entitetskim vlastima na osnovu krajnje potrošnje, kao što je urađeno između entiteta. Ovo je nemoguće zbog toga što bi praćenje krajnje potrošnje u kantonima, da ne spominjemo općine, bio ogroman administrativni zadatak i za entitet i za poduzetnike.

U stvari, BiH je najmanja i vjerovatno, jedina zemlja na svijetu koja prati PDV na osnovu krajnje potrošnje. Jednako je važno napomenuti da bi proširenje ovog sistema praćenja prihoda, niže prema kantonima i općinama bila noćna mora za poreske obveznike, kao i za UIO. Takođe, na ovaj način se ne bi mogao implementirati mehanizam fiskalnog izjednačavanja, a koji je neophodan u FBiH.

II. Objašnjenje ključnih članova Zakona

Članom 6 ovog Zakona utvrđeni su procenti udjela u prihodima sa jedinstvenog računa koji pripadaju Federaciji; za Federaciju, kantone, općine i Direkcije za ceste. Određivanje udjela u prihodima sa Jedinštenog računa garantuje svakom nivou uprave transparentan i predvidljiv iznos prihoda koji bi trebali rasti sa rastom ekonomije. Takođe, ovakav sistem raspodjele sredstava, obezbjeđuje prihode općina sa jedinstvenog računa direktno od Federacije, a ne, kako je bio slučaj sa porezom na promet, od kantona. Primjena ovog zakona pomoći će harmoniziranju sistema finansiranja općina u Federaciji.

Određivanje visine udjela, koji bi svaki nivo uprave trebao dobiti sa jedinstvenog računa, izvedeno je na osnovu prihoda od poreza na promet u kantonima i općinama u 2005. godini.

Nakon što je Fiskalno vijeće dalo projekciju prihoda na jedinstvenom računu u 2006. godini, i nakon što je izvršena projekcija državnog budžeta i budžeta Federacije za 2006. godinu, ove vrijednosti su pretvorene u procenat udjela Federacije sa jedinstvenog računa. Na bazi ovih podataka, udio kantona je oko 51 posto a općina oko 6 posto.

Tokom procedure u Parlamentu udio općina je povećan na 8,42 posto, smanjujući udjele za Federaciju i Direkciju puteva, s ciljem poboljšanja fiskalnih pozicija općina u FBiH. Pod pretpostavkom da će jedinstveni račun funkcionisati kako je predviđeno, dodatna 2 procenta sa jedinstvenog računa će povećati općinske prihode za oko 35 miliona KM i uvećati procenat općinskih prihoda koji potiču od indirektnog oporezivanja sa 20 na preko 25 posto.¹⁰

Članovi 9 i 12 Zakona definišu formule za određivanje načina na koji će kantonalni i općinski udjeli u prihodima sa jedinstvenog računa biti dodjeljeni pojedinačnim općinama i kantonima. Primjenom ovako utvrđenih formula, postepeno se uvodi fiskalno izjednačavanje na oba nivoa vlasti. Formule za raspodjelu sredstava kantonima i općinama su slične ali ne i identične.

Najvažniji kriterij u obje formule je procjenjeni broj stanovnika za svaku općinu i kanton. Ovaj pristup je u skladu sa praksama finansiranja između nivoa vlasti u državama članicama Evropske unije, a bazira se na činjenici da je broj stanovnika najbolja komparativna mjera za procjene rashoda lokalne uprave potrebnih za ispunjenje njenih nadležnosti. Zadnja procjena broja stanovnika koju je objavio Federalni zavod za statistiku će se koristiti u formulama, na način na koji se koristila, na primjer, pri raspodjeli prihoda od poreza na promet od akcizne proizvode u 2005. Važno je napomenuti da su podaci o stanovništvu korišteni u ovakvim formulama u cijelom svijetu uvijek *procjena* jer se populacija konstantno mijenja zbog prirodnog priraštaja, mortaliteta i migracija.

Pedeset sedam posto kantonalnog udjela u prihodima sa jedinstvenog računa će biti raspodijeljeno prema kantonima na osnovu na broja stanovnika kantona, dok je odgovarajući postotak za općine 68 posto. Ukoliko jedinstveni račun bude funkcionisao kao što je projicirano, iznos će biti oko 185 KM po stanovniku za sve kantone, i oko 40 KM po stanovniku za sve općine. Općine sa više od 60.000 stanovnika će dobivati dodatnih 20 posto po stanovniku zbog većih troškova vezanih za održavanje i unapređenje urbane infrastrukture. U ovom slučaju se koristi dodatni ponder ili koeficijent za urbane sredine u skladu sa praksom Evropske unije.

Šest posto od kantonalnog udjela i pet posto općinskog udjela u prihodima sa jedinstvenog računa će biti raspodijeljeni pod-entitetskim vlastima na osnovu površine svakog kantona i općine. To je iznos od oko 1.900 KM po kvadratnom kilometru za kantone i 280 KM po kvadratnom kilometru za općine. Kriterij za površinu se često koristi u formulama za raspodjelu kao ponder, imajući u vidu dodatne troškove obezbjeđivanja javnih usluga za udaljena i slabo naseljena mjesta.

Trideset sedam posto kantonalnog udjela i 20 posto općinskog udjela u prihodima sa jedinstvenog računa za Federaciju će biti raspodijeljeni na osnovu broja učenika osnovnih i srednjih škola u svakom kantonu i u svakoj općini. Podaci o upisu učenika koji se koriste u ovoj formuli za 2006. godinu bazirani su na objavljenim podacima Federalnog statističkog zavoda za školsku 2005.-2006.godinu. Sa izuzetkom 2007. godine, ove podatke bi trebalo

¹⁰ Predlagači zakona očekuju da će općine iskoristiti ovaj porast u prihodima da bi povećale nivo kapitalnih investicija i/ili d otplata dugove dobavljačima, ali ne da povećaju plaće ili broj uposlenih.

ažurirati svake godine koristeći podatke iz prethodne godine da bi se ažurirali podaci za sljedeću godinu (npr. podaci za 2006. godinu će se koristiti za ažuriranje za raspodjelu u 2008. godini).

Od 37 posto dodijeljenih kantonima na osnovu broja upisanih učenika u škole, 24 posto će biti bazirano na broju učenika u osnovnim školama, a 13 posto na osnovu broja učenika u srednjim školama. Ovaj iznos je procjenjen na 740 KM za učenike osnovnih i 880 KM za učenike srednjih škola. U formulama za općine su se koristili samo podaci o učenicima osnovnih škola i potom osnovu će općine će dobiti oko 110 KM po učeniku. Međutim, u kantonima gdje su općine u potpunosti odgovorne za troškove održavanja i kapitalnih investicija za osnovne škole, broj učenika će se uvećati koeficijentom 1.5.

Sedam posto općinskog udjela će biti podijeljeno među općinama na osnovu indeksa razvoja. Formulom je indeks razvoja, ili indeks fiskalnog kapaciteta izračunat na bazi podataka po stanovniku dijeljenjem prihoda od svih poreza vezanih za lične prihode (plaće i dohodak građana) kao i poreza na promet (bez akcizne robe) u svakoj općini u 2005. godini, sa prosječnim prihodom po stanovniku od ovih poreza u Federaciji u 2005. godini.

Podaci koji se koriste za izračunavanje indeksa razvoja uzeti su iz RAS sistema javnih prihoda. Za naredne godine, bit će potrebno donijeti odluku da li da se indeks računa samo na osnovu (očekivanog) novog poreza na dohodak, ili na neki drugi način. Međutim, mnogo je važnije da indeks ostane baziran na mjeranju relativnog fiskalnog kapaciteta jer je to u skladu sa standardnom praksom Evropske unije, a stručnjaci za javne finansije smatraju da je to najpouzdaniji način procjene dodatnih potreba ('nerazvijenosti').

Sve općine čiji je indeks razvoja niži od 80 posto federalnog prosjeka će dobiti sredstva kroz ovu komponentu formule, na osnovu koeficijenta na osnovni iznos za izjednačavanje po stanovniku. Korištenjem službenih projekcija prihoda na jedinstvenom računu, osnovni iznos po stanovniku za izjednačavanje procjenjen je na oko 6 KM. Međutim, općine koje su ispod 20 posto federalnog prosjeka će dobiti 1.8 puta osnovni iznos. Općine koje su između 20 i 40 posto federalnog prosjeka će dobiti 1.6 puta; između 40 i 60 posto, 1.4 puta; i između 60 i 80 posto, 1.2 puta.

Član 9 ovog Zakona takođe utvrđuje posebne koeficijente za sarajevski, goraždanski i livnanjski kanton. Ovi koeficijenti su kreirani tako da odražavaju specifičnosti ovih kantona. Udio kantona Sarajevo u prihodima sa jedinstvenog računa će biti pomnožen sa faktorom dva, dijelom zbog toga što, kao kanton gdje se nalazi glavni grad entiteta pruža javne usluge ljudima koji žive u drugim dijelovima Federacije, a dijelom zbog toga što se dobar dio sredstava koja se preraspodjeljuju "potiču" iz Sarajeva, kao najbogatijeg kantona.

Udio kantona Goražde, kao najsiromašnijeg kantona, u prihodima sa jedinstvenog računa će biti pomnožen sa koeficijentom 1.8. Udio kantona Livno, kao najređe naseljenog i jednog od najsiromašnijih kantona, u prihodima sa jedinstvenog računa će biti pomnožen sa koeficijentom 1.1..

Kako bi se osiguralo da uvođenje novog načina raspodjele ovih prihoda ne bi izazovu budžetske udare za pojedine pod-entitetske uprave, član 21 ovog Zakona navodi da će i kantonalna i općinska formula biti postepeno uvođena u periodu od sljedećih šest godina. Ovo je učinjeno pretvaranjem novčanog iznosa koji je svaka pod-entitetska uprava primala od poreza na promet u 2005. godini u "istorijski" udio u prihodima sa jedinstvenog računa. Ovaj "istorijski" udio je zatim pretvoren u "ponder" naspram udjela određenog formulom za svaku podentitetsku upravu kako bi se garantovao postepen prelazak na novi sistem.

U 2006. godini, udio prihoda sa jedinstvenog računa koji će dobiti svaka pod-entitetska uprava će biti 90 posto baziran na istorijskom dijelu i 10 posto na osnovu formule. U 2007., 2008., 2009. i 2010. godini proporcije će se godišnje mijenjati na: 70-30, 50-50, 30-70, i 10-90. U 2011. godini će se koristiti samo raspodjela na osnovu formule.

Član 10 Zakona propisuje da svi kantoni – sa izuzetkom kantona Sarajevo (vidi ispod) – dijele minimalno 28.5 posto prihoda od poreza na plaću sa svojim općinama na osnovu mjesta naplate. Ovo je prosječna stopa koju su svi kantoni dijelili sa svojim općinama u 2004. godini, ne računajući kanton Sarajevo.

Ova odredba Zakona harmonizuje sistem općinskih finansija u Federaciji i osigurava da sve općine dobiju prihode potrebne za pružanje javnih usluga prihvatljivog standarda. Kantoni koji su dijelili manje od novog 'minimalnog' dijela od poreza na promet sa općinama će morati prilagoditi svoje propise kako bi dostigli novi standard. Kantoni koji su dijelili više od novog principa raspodjele trebali bi izvršiti reviziju svoje politike raspodjele.¹¹

Stopa podjele za porez na plaću će se morati prilagoditi, ukoliko porez na plaće bude zamijenjen, kako se očekuje, novim porezom na lični dohodak. Stopa i osnovica novog poreza na lični dohodak će uticati na to koliko novca svaka pod-entitetska uprava dobija od svog udjela. Određivanje minimalnog udjela u prihodima od poreza na lični dohodak za općine će morati uzeti u obzir činjenicu da će implementacija poreza na lični dohodak značiti i eliminiranje niza poreza na dohodak građana koje mnogi kantoni trenutno dijele sa svojim općinama.

Važno je napomenuti da član 24. Zakona navodi da općine kantona Sarajevo neće dobiti sredstva direktno sa jedinstvenog računa. Umjesto toga, iznos sredstava sa jedinstvenog računa izračunat za općine kantona Sarajevo će biti prebačen u budžet kantona, a kantonalne vlasti će nastaviti da odlučuju na koji način da finansiraju lokalne uprave u Sarajevu. Isti član takođe isključuje kanton Sarajevo iz raspodjele poreza na plaće sa svojim općinama.

Poseban tretman kantona Sarajevo u okviru zakona je bio neophodan zbog komplikovane strukture raspodjele nadležnosti između kantona Sarajevo, grada Sarajeva i sarajevskih općina, i zbog toga što kanton Sarajevo još uvijek pruža većinu javnih usluga koje su u drugim kantonima prenesene u nadležnost općina. Poseban tretman kantona Sarajevo će se morati revidirati ako nadležnosti u okviru kantona budu preraspodjeljene između kantona, grada Sarajeva i sarajevskih općina.

Konačno, član 14 definiše procedure prilagođavanja Zakona u slučaju prenosa značajnih nadležnosti između nivoa vlasti unutar entiteta ili između entiteta i države. Princip naveden u ovom članu je da adekvatno finansiranje mora pratiti svaki prenos nadležnosti, te da Ministarstvo finansija Federacije predlaže Parlamentu način na koji će se utvrditi udio određenog nivoa uprave sa jedinstvenog računa za svaku prenesenu nadležnost.

¹¹ Zakonodavci se nadaju da će kantoni koji su istorijski dijelili više od poreza na plaću nastaviti ovu praksu, jer upravo ovi kantoni već dodjeljuju više nadležnosti svojim općinama.

III. Finansiranje između nivoa vlasti u RS prije uvođenja PDV-a

Sve do 2006. godine, općinski prihodi u RS su bili u velikoj mjeri ovisni o dijeljenom porezu na plaće i porezu na promet. Oko 50 posto svih općinskih prihoda poticalo je od dijeljenog poreza na promet i oko 20 posto od dijeljenog poreza na plaće. Kao i u Federaciji, oba poreza, i porez na plaće i porez na promet, su dijeljeni na osnovu porijekla, ali su u RS lokalne uprave dobile znatno više prihoda od poreza na plaće (25 posto).

Takođe je važno pomenuti da je u RS – za razliku od Federacije – postojao mehanizam izjednačavanja općinskih prihoda. Ovaj mehanizam je bio baziran na dodjeljivanju dijela poreza na promet lokalnim upravama na osnovu nivoa njihove 'nerazvijenosti'. Međutim, problem je što ovaj mehanizam nije najbolje funkcionisao.

Prvi problem bio je u tome što su mjerila koja su se koristila da se odredi 'nivo nerazvijenosti' lokalne uprave bila komplikovana i nedovoljno povezana sa fiskalnim kapacitetima (relativno bogatstvo). Drugi problem je bio to što su koeficijenti za različite kriterije 'nerazvijenosti' bili podložni političkim cjenkanjima i često izmjenjivani, što je najčešće vodilo ka značajnim promjenama u prihodima pojedinačnih lokalnih uprava iz godine u godinu.

Osim toga, najveći problem je bio to što je mehanizam rezultirao relativno malim fiskalnim izjednačavanjima. Čak i dodjeljivanje visokog procenta povrata dijela od poreza na promet fiskalno slabim lokalnim upravama nije obezbijedilo dovoljno dodatnog novca, jer je čak i sto posto od malo još uvijek malo. Dakle, razlike u prihodima općina u RS po glavi stanovnika prelazile su 15 prema 1, a fiskalno najslabije lokalne uprave su, u stvari, dobijale manje novca za izjednačenje za dodatna povećanja dijeljenog poreza na promet nego one koje su fiskalno jače.

Uostalom, kao i u Federaciji, ovakav sistem općinskih finansija je morao biti promijenjen sa uvođenjem PDV-a i eliminacijom poreza na promet. Drugim riječima, bilo je neophodno da se osmisli način na koji će zamijeniti 'izgubljeni' porez na promet na općinskom nivou, kao i da se kreira novi, efektivniji mehanizam za izjednačavanje, na prvom mjestu zbog toga što je dosadašnji mehanizam bio baziran na dijeljenom porezu na promet.

IV. Objašnjenje amandmana na Zakon o budžetskom sistemu

Članom 3 ovog Zakona utvrđeni su procenti dijeljenja dijela prihoda sa jedinstvenog računa RS, za entitet, općine i Javno preduzeće "Putevi RS". Nakon izdvajanja obaveza plaćanja vanjskog duga RS, 73.5 posto ostaje za entitet, 23 posto odlazi na općine i 3.5 posto za Javno preduzeće "Putevi RS". Ovakva raspodjela garantuje svakom nivou vlasti transparentan i predvidljiv priliv prihoda koji bi trebao rasti sa rastom ekonomije.

Član 3 ovog Zakona takođe definira formulu za raspodjelu ovih prihoda pojedinačnim lokalnim upravama. Ova formula definiše način na koji će općinski udjeli u prihodima sa jedinstvenog računa biti dodijeljeni pojedinačnim općinama. Formula je utvrđena na način koji u određenoj mjeri uvodi fiskalno izjednačavanje na općinskom nivou. Sredstva utvrđena na bazi ove formule su opći transferi i lokalna uprava može sama odlučiti na koji način da ih utroši, u skladu sa svojim budžetom. Najvažnija varijabla u formuli je procijenjeni broj stanovnika u svakoj lokalnoj upravi. Sedamdeset pet posto općinskog dijela će općinama biti dodijeljeno po ovom osnovu.

Ovakav način je u skladu sa praksama finansiranja između nivoa vlasti u državama članicama Evropske unije, a bazira se na činjenici da je broj stanovnika najbolja komparativna mjera za procjene rashoda lokalne uprave potrebnih za ispunjenje njenih nadležnosti. Zadnja procjena broja stanovnika Ministarstva uprave i lokalne samouprave RS će se koristiti u formulama, na način na koji se koristila, na primjer, pri definisanju nivoa razvijenosti lokalne uprave u 2005. godini.

Pet posto od općinskog dijela će biti dodijeljeno općinama na osnovu teritorije lokalne uprave, 15 posto će biti dodijeljeno na osnovu broja učenika u srednjim školama, i pet posto na osnovu broja učenika u osnovnim školama. Podaci o upisu korišteni u formuli za 2006. godinu su bazirani na podacima objavljenim u Ministarstvu obrazovanja RS za školsku 2004.-2005. godinu. Podatke bi trebalo ažurirati svake godine koristeći podatke iz godine koja prethodi sljedećoj godini (npr. podaci iz 2005./2006. će se koristiti za ažuriranje raspodjele za 2007. godinu).

Član 3 ovog Zakona takođe definiše posebne koeficijente koji odražavaju određene specifičnosti pojedinačne lokalne uprave. Za lokalne uprave koje primjenom formule dostignu, nakon perioda propisanog u članu 3, pad prihoda više od 10% u poređenju sa njihovim prihodima iz 2004. godine primjenjivaće se posebni koeficijenti na sve kriterije. Ovi koeficijenti su: Banja Luka 1.60; Gacko 1.40; Istočni Drvar 10.50; Donji Žabar 3.70; Petrovac Drinić 2.00; Oštra Luka 1.40; Laktaši 2.25; Han Pijesak 1.45; Istočno Novo Sarajevo 1.50; Pale 1.22; Ljubinje 1.20; Bijeljina 1.10; Sokolac 1.10; i Istočna Ilidža 1.05.

Kako bi se obezbijedilo da obračun po ovoj formuli ne proizvede budžetske šokove za pojedine lokalne uprave, član 4 ovog Zakona navodi da će sistem raspodjele biti primjenjen u fazama u periodu od sljedećih šest godina. Ovo je postignuto pretvaranjem novčanog iznosa koji je svaka lokalna uprava primila od poreza na promet u 2004. godini u "istorijski" dio sa jedinstvenog računa. Ovaj "istorijski" dio je zatim pretvoren u "ponder" naspram udjela određenog formulom za svaku lokalnu upravu kako bi se garantovala postepen prelazak na novi sistem.

U 2006. godini, dio prihoda sa jedinstvenog računa koji će dobiti sve lokalne uprave će 90 posto biti baziran na istorijskom dijelu i 10 posto prema udjelu na osnovu formule. U 2007., 2008., 2009. i 2010. godini proporcije će se godišnje mijenjati u: 80-20; 60-40; 40-60; i 20-80. U 2011. godini će se koristiti samo raspodjela na osnovu formule.

Amandmani na Zakon RS o budžetskom sistemu ne utiču na iznos poreza na plaće koji entitet dijeli sa lokalnim upravama i ovaj iznos ostaje 25 posto. Ako, kako se očekuje, entitetska vlada usvoji novu regulativu o porezu na lični dohodak, ovaj dio će morati biti prilagođen kako bi odražavao promjene u prihodima koje lokalna uprava dobija po osnovu i stopi novih promjena u porezu na lični dohodak vis-à-vis starog poreza na plaće.

Mjesečni konsolidovani izvještaj januar – april 2006. godine

pripremila: Aleksandra Regoje

	I	II	III	IV	Ukupno
Tekući Prihodi	218,1	360,4	384,9	342,8	1306,2
<i>Porezni prihodi</i>	206,0	343,9	355,1	330,5	1235,4
<i>Indirektni porezi</i>	190,7	322,6	323,6	315,9	1152,8
<i>PDV</i>	57,3	212,7	203,7	194,4	668,1
PDV na uvoze	56,5	102,6	136,7	134,2	430,0
PDV obaveza prema PDV prijavama	0,8	100,7	75,9	76,6	254,0
PDV prema automatskom razrezu od stane UIO			0,1	0,7	0,8
PDV jednokratne uplate	0,1	9,4	2,1	0,3	11,9
ostalo			0,1	0,1	0,1
Povrat PDV			-11,2	-17,5	-28,7
Carine	33,3	30,8	41,5	39,3	144,9
Porez na promet	25,0	10,6	4,4	3,0	43,0
uvozni akcizni proizvodi	7,8	0,2	0,0	0,0	8,1
domaći akcizni proizvodi	1,1	2,0	0,2	0,1	3,5
ostali proizvodi	9,4	4,1	2,3	1,2	17,0
na usluge	6,5	4,0	1,7	0,9	13,1
Akcize	62,8	56,9	63,1	66,4	249,2
uvozni pr.	50,5	45,7	48,4	54,1	198,7
u zemlji	12,3	11,2	14,7	12,3	50,5
Putarina	11,9	11,2	12,1	14,3	49,4
Ostalo	0,4	0,5	0,7	0,7	2,3
Ostali povrati			-1,9	-2,2	-4,1
<i>Direktni porezi</i>	15,3	21,3	31,5	14,7	82,7
Porezi na dohodak i dobit	6,9	10,3	20,0	3,6	40,9
Ostali poreski prihodi	8,4	10,9	11,4	11,0	41,8
<i>Neporezni prihodi</i>	11,6	16,1	29,7	12,0	69,3
<i>Donacije/grantovi</i>	0,0	0,3	0,1	0,1	0,5
<i>Transferi viših nivoa</i>	0,5	0,1	0,1	0,1	0,8
Tekući Rashodi	204,3	298,4	221,8	341,0	1065,4
<i>Tekući izdaci</i>	28,5	43,5	46,7	44,5	163,3
<i>Plaće i naknade</i>	25,8	37,4	39,6	37,5	140,3
Plaće	24,9	34,7	36,5	34,3	130,3
od čega: doprinosi	7,0	10,8	11,2	10,8	39,8
od čega: porezi na plate	1,6	1,9	2,1	1,9	7,5
Naknade	0,9	2,8	3,1	3,3	10,0
<i>Izdaci za materijal i usluge</i>	2,8	6,0	7,1	7,0	23,0
<i>Grantovi/Socijalni transferi/Subvencije</i>	37,5	10,3	51,3	60,5	159,6
Transferi domaćinstvima	32,5	3,6	45,2	38,3	119,5
Transferi organizacijama/institucijama	0,8	0,8	2,3	6,0	9,9
Subvencije	4,2	5,9	3,9	16,2	30,2
<i>Plaćanje kamate</i>	0,0	0,4	0,2	-0,3	0,4
<i>Ostali izdaci/potrošnja/transferi</i>	0,8	2,3	1,7	6,5	11,3
<i>Transferi sa jedinstvenog računa UIO</i>	126,4	209,7	95,3	174,6	605,9
Budžet BiH	41,1	39,2	43,1	59,4	182,8
FBiH / kantoni, Direkcija za ceste	67,6	145,7	23,7	94,3	331,3
RS / gradovi, opštine, JP "Putevi RS"	13,1	15,6	18,7	11,6	59,1
Brčko Distrikt	4,5	9,3	9,8	9,2	32,8
Amortizacija vanjskog duga	8,0	27,4	21,8	17,4	74,6
Transferi nižim nivoima	3,1	4,8	4,7	37,7	50,2
Vladina štednja (1 - 2)	13,8	62,0	163,1	1,8	240,8
<i>Kapitalni primici</i>	23,9	6,5	1,2	6,1	37,6
<i>Kapitalni izdaci</i>	0,1	0,8	1,5	1,2	3,6
Vladin suficit/deficit (3+4-5)	37,6	67,7	162,8	6,7	274,8
od čega: Rezerve sa jedinstvenog računa UIO	16,2	31,6	20,6	13,7	82,1

Tabela 2. Mjesečni konsolidovani izvještaj januar-april 2006. godine

Mjesečni konsolidovani izvještaj januar – mart 2006. godine

pripremila: Aleksandra Regoje

	I	II	III	Ukupno
Prihodi	208.492.050	202.461.162	474.208.746	885.161.958
Prihodi od poreza	179.149.157	165.416.682	420.977.134	765.542.973
Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	10.869.644	15.336.529	26.242.906	52.449.079
Doprinosi za socijalnu zaštitu (Brčko)	1.159.755	1.159.755	1.159.755	3.479.264
Porezi na plaće i radnu snagu	17.587.400	18.902.445	21.020.856	57.510.700
Porez na imovinu	1.860.187	3.069.885	2.286.621	7.216.694
Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31,12,2005)	66.582.432	30.894.351	16.400.678	113.877.461
Transferi sa Jedinstvenog računa	80.498.867	95.181.753	351.444.141	527.124.761
Ostali porezi	590.872	871.966	2.422.178	3.885.015
Neporezni prihodi	28.448.738	35.815.078	52.642.182	116.905.998
od čega: Prihodi od dividendi i udjela u profitu u javnim pred, i fin,inst	58.024	138	22.201	80.363
od čega: Prihodi od davanja prava na ekspl, priir, resursa, patenata i autorskih prava	134.733	409.905	54.224	598.862
Tekuće potpore (Grantovi)	893.842	1.211.231	574.020	2.679.093
od čega: Grantovi iz inostranstva	394.863	1.086.954	466.651	1.948.468
od čega: Grantovi od ostalih nivoa vlasti	498.979	124.277	107.370	730.626
Ostali prihodi	313	18.171	15.409	33.893
Rashodi	201.367.042	210.791.880	260.069.216	672.228.138
Tekući izdaci	200.381.371	208.250.154	257.919.538	666.551.063
Plaće i naknade	112.676.502	123.682.945	131.135.104	367.494.551
od čega: Bruto plaće	98.496.451	106.219.733	112.327.888	317.044.071
od čega: Naknade	14.180.052	17.463.212	18.807.216	50.450.480
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	5.217.129	6.085.833	6.319.050	17.622.012
Izdaci za materijal i usluge	20.082.663	28.690.876	28.643.044	77.416.583
Tekući grantovi	62.273.007	48.290.990	87.076.378	197.640.375
od čega: Grantovi drugim nivoima vlade	6.272.393	8.079.508	5.476.492	19.828.393
od čega: Grantovi pojedincima	43.403.169	13.676.246	58.950.137	116.029.552
od čega: Grantovi neprofitnim organizacijama	3.217.982	13.325.620	11.303.282	27.846.884
od čega: Subvencije javnim preduzećima	8.674.322	13.030.958	10.954.823	32.660.102
Kapitalni grantovi	0	1.026.722	4.300.294	5.327.016
od čega: Kapitalni grantovi drugim nivoima vlade	0	0	105.683	105.683
Izdaci za kamate i ostale naknade	132.070	472.788	445.669	1.050.526
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	242.932	363.373	429.670	1.035.975
ostali rashodi	742.739	2.178.353	1.720.008	4.641.100
Primici	20.879.835	-1.411.831	-2.401.460	17.066.545
Kapitalni primici	20.879.835	-1.411.831	-2.401.460	17.066.545
od čega: neto Primici od prodaje stalnih sredstava	20.758.846	-1.440.630	-2.536.569	16.781.648
Neto finansiranje*	878.574	5.787.655	3.012.562	9.678.792
Vladin suficit/deficit	28.883.416	-3.954.893	214.750.633	239.679.156

Neto finansiranje = Primljeni krediti + primljene otplate danih zajmova - otplate kredita - pozajmljivanje

Tabela 3. Mjesečni konsolidovani izvještaj januar-mart 2006. godine

Mjesečni konsolidovani izvještaj januar – mart 2006. godine (ZENIČKO DOBOJSKI KANTON)

pripremila: Aleksandra Regoje

ZENIČKO DOBOJSKI KANTON	Kanton+opštine (konsolidovano)			Kanton			Opštine		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Prihodi	14.308.502	7.638.245	36.842.552	11.196.302	4.426.474	30.752.946	3.431.860	3.546.765	6.232.325
Prihodi od poreza	11.474.926	4.695.665	32.283.407	9.717.412	3.163.934	27.867.903	1.757.514	1.531.731	4.415.504
Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	597.651	578.673	379.738	473.197	246.868	170.641	124.453	331.805	209.097
Porezi na plaće i radnu snagu	1.644.457	1.314.073	2.104.171	1.326.188	1.016.807	1.702.660	318.268	297.266	401.511
Porez na imovinu	372.990	547.271	727.961	0	0	0	372.990	547.271	727.961
Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31,12,2005)	7.381.443	2.148.140	2.305.680	6.545.463	1.839.071	2.053.136	835.980	309.069	252.544
Transferi sa Jedinstvenog računa	1.437.555	40.808	26.655.789	1.372.563	38.926	23.941.466	64.992	1.882	2.714.323
Ostali porezi	40.830	66.700	110.067	0	22.262	0	40.830	44.438	110.067
Neporezni prihodi	2.817.076	2.866.430	4.509.626	1.478.890	1.211.583	2.845.924	1.338.186	1.654.847	1.663.702
Tekuće potpore (Grantovi)	16.500	76.150	49.519	0	50.957	39.119	336.160	360.187	153.119
od čega: Grantovi iz inostranstva	0	46.674	37.369	0	46.674	37.369	0	0	0
od čega: Grantovi od ostalih nivoa vlasti	0	4.283	1.750	0	4.283	1.750	319.660	334.994	142.719
Rashodi	13.133.050	15.052.716	16.519.674	11.068.475	11.472.752	12.036.378	2.527.256	3.932.824	4.691.824
Tekući izdaci	12.751.490	14.596.323	15.772.070	11.068.475	11.472.752	12.036.378	2.145.696	3.476.431	3.944.221
Plaće i naknade	7.403.051	8.073.088	8.191.288	6.800.225	7.003.939	7.133.021	602.826	1.069.149	1.058.267
od čega: Bruto plaće	6.220.699	6.689.196	6.628.870	5.805.325	5.888.642	5.913.244	415.374	800.555	715.626
od čega: Naknade	1.182.352	1.383.891	1.562.417	994.900	1.115.297	1.219.777	187.452	268.594	342.641
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	741.950	796.228	804.401	692.711	704.859	705.287	49.239	91.369	99.114
Izdaci za materijal i usluge	2.332.971	3.216.149	3.056.186	1.697.813	1.894.672	1.598.872	635.158	1.321.476	1.457.314
Tekući grantovi	2.024.060	2.303.034	3.400.464	1.810.579	1.869.283	2.599.199	676.161	786.612	1.009.794
od čega: Grantovi drugim nivoima vlade	32.908	72.146	90.057	227.332	354.217	161.497	32.908	72.146	90.057
od čega: Grantovi pojedincima	1.106.452	1.558.251	2.043.093	983.789	1.191.583	1.847.702	358.011	365.311	242.422
Kapitalni grantovi	173.542	201.984	316.126	0	0	0	173.542	201.984	316.126
od čega: Kapitalni grantovi drugim nivoima vlade	900	55.789	4.400	0	0	0	900	55.789	4.400
Izdaci za kamate i ostale naknade	75.916	5.842	3.605	67.147	0	0	8.769	5.842	3.605
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	381.560	456.392	747.604	0	0	0	381.560	456.392	747.604
Primici	-459.462	251.984	-882.693	-466.307	-239.841	-513.862	149.866	509.692	-303.020
Kapitalni primici	-466.307	251.984	-882.693	-466.307	-239.841	-513.862	0	491.825	-368.830
od čega: neto Primici od prodaje stalnih sredstava	-466.307	251.984	-882.693	-466.307	-239.841	-513.862	0	491.825	-368.830
Kapitalni grantovi	6.845	0	0	0	0	0	149.866	17.866	65.810
od čega: Kapitalne potpore iz inostranstva	6.845	0	0	0	0	0	6.845	0	0
od čega: Kapitalne potpore od ostalih nivoa vlasti	0	0	0	0	0	0	143.020	17.866	65.810
Neto finansiranje	-20.281	-12.498	-12.498	-7.783	0	0	-12.498	-12.498	-12.498
Vladin suficit/deficit	695.709	-7.174.985	19.427.688	-346.263	-7.286.120	18.202.705	1.041.972	111.135	1.224.983

Tabela 4. Zeničko Dobojski kanton

Mjesečni konsolidovani izvještaj januar – mart 2006. godine (POSAVSKI KANTON)

pripremila: Aleksandra Regoje

POSAVSKI KANTON	Kanton+opštine (konsolidovano)			Kanton			Opštine		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Prihodi	1.815.419	1.922.605	4.995.728	1.333.198	1.469.717	3.997.820	532.221	472.888	1.019.226
Prihodi od poreza	1.496.091	985.299	4.343.963	1.189.973	732.077	3.594.003	306.118	253.222	749.960
Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	36.023	107.810	126.959	23.994	88.095	117.154	12.029	19.716	9.805
Porezi na plaće i radnu snagu	186.113	139.599	150.909	151.856	108.714	120.727	34.258	30.885	30.182
Porez na imovinu	27.089	21.356	16.931	12.829	11.781	9.171	14.261	9.575	7.760
Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31,12,2005)	1.011.670	678.659	452.193	798.681	511.061	75.919	212.989	167.598	376.274
Transferi sa Jedinstvenog računa	208.569	5.712	3.528.121	198.984	5.712	3.266.942	9.585	0	261.179
Ostali porezi	26.627	32.164	68.851	3.629	6.714	4.091	22.998	25.450	64.760
Neporezni prihodi	285.113	438.896	470.099	109.010	239.230	222.151	176.103	199.666	247.948
Tekuće potpore (Grantovi)	34.215	498.410	181.667	34.215	498.410	181.667	50.000	20.000	21.318
od čega: Grantovi iz inostranstva	34.215	312.743	0	34.215	312.743	0	0	0	0
od čega: Grantovi od ostalih nivoa vlasti	0	185.667	181.667	0	185.667	181.667	50.000	20.000	21.318
Rashodi	1.930.321	2.084.005	2.595.200	1.534.249	1.690.270	1.958.711	446.072	493.735	657.807
Tekući izdaci	1.930.321	2.084.005	2.595.200	1.534.249	1.690.270	1.958.711	446.072	493.735	657.807
Plaće i naknade	1.212.293	1.240.960	1.297.876	1.025.802	1.057.236	1.095.841	186.491	183.724	202.035
od čega: Bruto plaće	986.429	1.006.704	1.024.321	836.624	860.635	876.079	149.805	146.069	148.242
od čega: Naknade	225.863	234.256	273.555	189.178	196.602	219.762	36.686	37.655	53.793
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	119.786	122.838	124.306	103.505	106.156	107.804	16.282	16.683	16.502
Izdaci za materijal i usluge	425.160	508.676	623.004	311.605	342.961	372.071	113.556	165.715	250.933
Tekući grantovi	168.741	207.428	547.555	93.337	183.917	382.995	125.405	123.512	185.878
od čega: Grantovi drugim nivoima vlade	11.610	17.198	138.385	2.500	101.000	120.500	11.610	16.198	39.203
od čega: Grantovi pojedincima	35.103	75.470	83.477	63.670	55.118	59.580	18.933	20.352	23.897
Kapitalni grantovi	1.636	1.636	0	0	0	0	1.636	1.636	0
od čega: Kapitalni grantovi drugim nivoima vlade	1.081	1.081	0	0	0	0	1.081	1.081	0
Izdaci za kamate i ostale naknade	2.704	2.467	2.459	0	0	0	2.704	2.467	2.459
Primici	0	0	0	0	0	0	0	80.000	0
Kapitalni grantovi	0	0	0	0	0	0	0	80.000	0
od čega: Kapitalne potpore od ostalih nivoa vlasti	0	0	0	0	0	0	0	80.000	0
Izdaci	260.469	12.233	28.995	260.405	3.737	8.138	64	8.496	20.857
od čega: Neto izdaci za kupovinu stalnih sredstava	260.469	12.233	28.995	260.405	3.737	8.138	64	8.496	20.857
Neto finansiranje	-4.397	-1.538	0	0	1.889	0	-4.397	-3.427	0
Vladin suficit/deficit	-379.767	-175.171	2.371.533	-461.456	-222.401	2.030.971	81.689	47.231	340.562

Tabela 5. Posavski kanton

Napomene uz tabelu 2:

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:
 - prihode od indirektnih poreza koje prikuplja Uprava za indirektno oporezivanje na Jedinstveni račun,
 - transfere sa Jedinstvenog računa UIO za servisiranje vanjskog duga,
 - transfere sa Jedinstvenog računa UIO za finansiranje Brčko Distrikta, kantona, općina i Direkcija za puteve,
 - prihode budžeta Bosne i Hercegovine sa Jedinstvenog računa UIO,
 - prihode i rashode budžeta Federacije BiH,
 - prihode i rashode budžeta Republike Srpske.
2. Podaci o prihodima i rashodima Federacije BiH i Republike Srpske nisu u potpunosti usklađeni zbog primjene različitih računovodstvenih metoda.

Napomene uz tabelu 3:

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:
 - prihode i rashode budžeta Bosne i Hercegovine,
 - prihode i rashode budžeta Brčko Distrikta,
 - prihode i rashode budžeta Federacije BiH,
 - prihode i rashode budžeta Republike Srpske,
 - prihode i rashode budžeta osam kantona FBiH (nedostaju podaci za Hercegbosanski i Zapadnohercegovački kanton)
2. Podaci o prihodima i rashodima Federacije BiH i Republike Srpske nisu u potpunosti usklađeni zbog primjene različitih računovodstvenih metoda

Napomene uz tabelu 4:

Obzirom da je ukupan iznos grantova na stavkama „Grantovi drugim nivoima vlade“ i „Kapitalni grantovi drugim nivoima vlade“ na rashodovnoj strani Kantona manji od iznosa primljenih grantova na stavkama opština „Grantovi od ostalih nivoa vlasti“ i „Kapitalne potpore od ostalih nivoa vlasti“, te da **rashodova stavka „Grantovi pojedincima“ u sebi sadrži i grantove usmjerene kroz opštinske budžete**, Odjeljenje za makroekonomsku analizu je pri konsolidaciji postupilo na sljedeći način:

- Rashodovna stavka kantonalnog budžeta „Grantovi drugim nivoima vlasti“ netirana je sa prihodovnim stavkama opština „Grantovi od ostalih nivoa vlasti“ i „Kapitalne potpore od ostalih nivoa vlasti“;
- Preostala razlika na stavkama opština „Grantovi od ostalih nivoa vlasti“ i „Kapitalne potpore od ostalih nivoa vlasti“ netirana je sa rashodovnom stavkom kantonalnog budžeta „Grantovi pojedincima“.

Napomene uz tabelu 5:

U slučaju Posavskog kantona, ukupan iznos grantova na stavkama „Grantovi drugim nivoima vlade“ i „Kapitalni grantovi drugim nivoima vlade“ na rashodovnoj strani Kantona veći je od iznosa primljenih grantova na stavkama opština „Grantovi od ostalih nivoa vlasti“ i „Kapitalne potpore od ostalih nivoa vlasti“, u ukupnom iznosu za prva tri mjeseca. Međutim, za januar mjesec taj iznos je manji, pa je Odjeljenje pri konsolidaciji za taj mjesec postupilo kao u Tabeli 4 (razlika netirana sa rashodovnom stavkom kantonalnog budžeta „Grantovi pojedincima“)

Iz aktivnosti Odjeljenja

17. maj 2006.

U Banjaluci je u organizaciji Ministarstva finansija Republike Srpske i Fakulteta za poslovni inženjering i menadžment održan međunarodni okrugli stol „**PDV i efekti na privredu i društvo u BiH**“. Skupu su prisustvovali eminentni profesori iz Slovenije, Hrvatske, Srbije i BiH, predstavnici privrednika, zvaničnici asocijacija poslodavaca, sindikata i Vanjskotrgovinske komore.

U svom uvodnom izlaganju dr. Renzo Daviddi, šef Ekonomskog odjela Delegacije Evropske komisije u BiH, je istaknuo da je uvođenje PDV-a jedna od najvećih reformi u BiH koja je implementirana u vrlo kratkom roku s obzirom na kompleksnost. Glavni efekti implementacije PDV-a u prvom kvartalu ogledaju u porastu prihoda od PDV-a iznad očekivanja, jačanju fiskalne discipline i poštivanja poreznih obaveza. Zabilježen je umjeren rast cijena, ispod očekivanog i mnogo niže nego što je bilo u zemljama u okruženju. Veliki broj obveznika je registriran za PDV-e. Nije došlo do pogoršanja stope nezaposlenosti koje bi se moglo pripisati PDV-u. Gosti iz susjednih zemalja izložili su iskustva njihovih zemalja.

Prof. dr. Gustavo Santini je na temelju loših iskustava Hrvatske istaknuo da uvesti PDV-e bez budžetskih ograničenja može dugoročno imati katastrofalne posljedice na ekonomiju zemlje. Prof. Pušara iz Srbije je naglasio da se ozbiljna država ne može graditi na svojoj ekonomiji, poreznim utajama i budžetskom deficitu, te je stoga PDV neopohodan da zamijeni neefikasan porez na promet. Na temelju iskustava Slovenije prof. Savin je istaknuo da se mora voditi računa o poreznom opterećenju privrede i tzv. "fiskalnom satu". U nedostatku monetarne, kreditne, valutne i kamatne politike Bosni i Hercegovini preostaje samo fiskalna politika. Domaći eksperti su naglasili da primjenom stope PDV-a koja je iznad neutralne dolazi do fiskalne preraspodjele u državi. Predstavnici privrede su naglasili da je PDV-e jednostavan porez i da nemaju problema u njegovoj primjeni. Sindikati su potencirali socijalnu ugroženost određenih kategorija stanovništva, lošu likvidnost privrede, rad na crno, te apostrofirali potrebu za uvođenje diferenciranih stopa. Poslodavci se zalažu za relaksirajuće odredbe Zakona o PDV-a i oslobađanja za određene djelatnosti. G. Milanović, potpredsjednik Vanjskotrgovinske komore BiH, naglasio je važnost prikupljanja podataka i analize uvoza i izvoza baziranih na konzistentnoj metodologiji i pristupu.

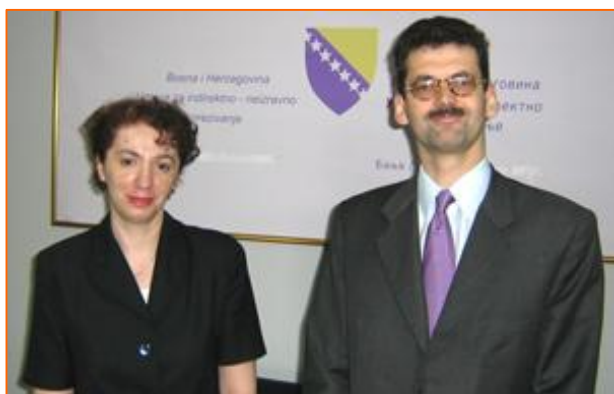
U ime UIO i Odjeljenja za makroekonomsku analizu skupu se obratila mr. sc. Dinka Antić, naglašavajući da je uvođenje PDV-a bila mnogo kompleksnija operacija za razliku od susjednih zemalja koje su samo jedan oblik oporezivanja (porez na promet) zamijenili novim (PDV). Naglasila je da javnost, privreda, udruženja, sindikati i dr. u BH nisu dovoljno upoznati sa fiskalnom strukturom u BiH. Postoji politički nivo – Fiskalno vijeće, upravljački nivo u sferi indirektnih poreza – Upravni odbor UIO i operativni – UIO. Isto tako, nedovoljno je poznato da zbog prenosa nadležnosti u sferi indirektnih poreza sa entiteta na državu Upravni odbor ima specifičan položaj i presudnu odgovornost za donošenje i izmjenu propisa iz indirektnih poreza (carina, akciza, PDV-a,..). U pogledu efekata PDV-a na privredu istakla je da u uvjetima djelovanja tržišta nije moguće stalno prilagođavati zakone da bi se olakšalo poslovanje privrednicima. Uvođenjem PDV-a stvorili su se uvjeti za ravnopravnu utakmicu na tržištu. Da bi se adaptirale novim uvjetima kompanije bi trebale da izvrše reorganizaciju i restrukturiranje, a pogotovo bi trebale da upravljaju PDV-om u sklopu finansijskog menadžmenta. Potrebno je okončati proces privatizacije i otpisati dugove kompanijama koje uspješno posluju, a kojima dugovi nastali prije privatizacije predstavljaju veliki teret, da bi se na taj način podstakao razvoj i otvaranje novih radnih mjesta.

U svom završnom razmatranju g. Daviddi je zaključio da je suviše kratko vrijeme implementacije da bi se mogle dati ozbiljnije procjene efekata PDV-a. No, i nakon prvih

nekoliko mjeseci može se zaključiti da je uvođenje PDV-a uspješna reforma. Postoje određene socijalne posljedice koje se mogu amortizirati odgovarajućim instrumentima i adekvatnim socijalnim programima, prije nego uvođenjem diferenciranih stopa.

26. maj 2006.g.

Nj.E. g. Werner Almhofer, ambasador Republike Austrije u Bosni i Hercegovini, u Banjaluci je razgovarao s mr.sc. Dinkom Antić, šefom Odjeljenja za makroekonomsku analizu. Povod za razgovor je bio početak implementacije donacije Vlade Austrije Upravnom odboru UIO kojom se u značajnom dijelu potpomaže funkcioniranje i razvoj Odjeljenja. Razgovoru je prisustvovao i g. Michael Weiner, šef ADA¹² - Razvojne agencije Vlade Austrije u BiH, koja je zadužena za pripremu projekata koji se financiraju iz austrijskih fondova. Ambasador Almhofer se interesovao za dosadašnje aktivnosti Odjeljenja, moguće aspekte podrške Austrije u programima transfera ekspertskih znanja i edukacije osoblja Odjeljenja, kao i za probleme u vezi sa uspostavom sistema mjesečnog izvještavanja nivoa uprave u BiH.

Dinka Antić je naglasila da niska tehnička opremljenost izvještajnih jedinica koje dostavljaju podatke Odjeljenju predstavlja veliki problem njihovom uključivanju u savremen, "bez papira" sistem izvještavanja preko Interneta. Ambasador Almhofer i g. Weiner su podržali napore osoblja Odjeljenja, te su izrazili spremnost da se i ADA uključi u pružanje tehničke pomoći izvještajnim jedinicima na njihovom uključivanju u sistem izvještavanja preko Interneta.

¹² ADA – Austrian Development Agency